

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет природничих наук
Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В17 Методика регіональних географічних досліджень

Освітня програма Середня освіта (Географія)
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.07 Географія
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри географії та природознавства
Протокол № 1 від “15” вересня 2020 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика регіональних географічних досліджень
Рівень вищої освіти	другий (магістерський)
Викладач (-і)	професор Заячук Мирослав Дмитрович доцент Атаманюк Ярослава Дмитрівна доцент Червінський Андрій Іванович
Контактний телефон викладача	+380503732162
E-mail викладача	yaroslava.atamaniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Вибіркова
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua/
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до курсу	
Дисципліна «Методика регіональних географічних досліджень» допоможе засвоїти сучасні технології та методи проведення досліджень на відповідному рівні, самостійного вивчення нових методів дослідження та проведення досліджень зі школярами	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання дисципліни «Методика регіональних географічних досліджень» є: сформувати у студентів систематизовані знання, навички і вміння здійснення регіональних географічних досліджень, ознайомити їх із інструментарієм географічної науки щодо способів збору та опрацювання просторової інформації на регіональному рівні та виокремлення основних можливостей проведення регіональних досліджень зі школярами. Цілями курсу є ознайомити студентів з фундаментальними положеннями методики регіональних досліджень, набути вмінь та навичок застосування методів географічного дослідження, розвинути у студентів уміння аналізувати і використовувати просторову інформацію, навчити студентів аналізувати ряди динаміки просторових даних та на підставі них здійснювати географічне прогнозування.</p>	
4. Компетентності	
<p>С 10. Здатність аналізувати географічні об'єкти і процеси як природного походження, так і антропогенні, з погляду фундаментальних принципів і знань природничих наук, а також на основі відповідних методів. Здатність розв'язувати педагогічні ситуації та практичні проблеми в професійно-педагогічній діяльності, що передбачають застосування теоретичних положень педагогіки, психології та окремих методик навчання, проведення досліджень і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов і вимог.</p> <p>С 11. Здатність розв'язувати широке коло проблем та задач шляхом розуміння їх фундаментальних основ та використання як теоретичних, так і експериментальних методів.</p> <p>С 13. Здатність описати широке коло географічних об'єктів у процесі викладацької діяльності.</p>	

5. Результати навчання

D 6. Знання основних принципів і положень теоретичної, фізичної, суспільної та конструктивної географії

D 8. Уміння застосовувати знання та розуміння на операційному рівні теоретичної і прикладної географії та суміжних наук (економіки, соціології, психології тощо), щоб розвинути розуміння міждисциплінарних зв'язків курсів географії, педагогіки та методики викладання

D 9. Знання основних правил організації польових і камеральних досліджень із школярами, найбільш вживаних методів дослідження розвитку географічної освіти.

D 13. Здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання наукових проблем і ситуацій, ефективного їх розв'язання нестандартними способами

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
III	014 Середня освіта (Географія)	2	Вибірковий

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Завдання, год	Вага оцінки	Термін виконання
Тема 1. Основи методології регіональних досліджень. Основні поняття, терміни та категорії. Відношення між поняттями. Поняттєво-термінологічна система «територія». Властивості території. Відношення території. Територіальні процеси. Поняття закону і закономірності. Закони геопросторової структури та відповідності. Функціональні закони. Поняття наукової теорії і концепції. Філософські, загальнонаукові та конкретно наукові методи.	Лекція, семінар.	Тестові завдання / 9	2	1- тиждень навчання
Тема 2. Вимірювання в географії. Поняття про вимірювання ознак. Якісні і кількісні ознаки. Шкали	Лекція, семінар	Тестові завдання / 9	2	2 тиждень навчання

вимірювань та їх типи. Рациональна шкала. Шкала порядку. Кількісна і пропорційна шкали. Одиниці вимірювання кількісних ознак. Вимірювання якісних ознак (кваліметрія). Точність вимірювання. Типи помилок вимірювань				
Тема 3. Порівняльно-географічний метод. Опис методу. Необхідність і сфера застосування. Техніка опису. Генералізація та її принципи в географії. Найголовніші правила узагальнення. Техніка реалізації. Порівняння в географії. Принципи побудови порівняння. Переваги і недоліки методу. Практична робота №1: Визначення меж субурбанізаційної зони.	Лекція, практич. робота №1.	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 9	5	3 тиждень навчання
Тема 4. Метод графів. Характеристика методу. Використання графів в топологічному аналізі. Техніка розрахунків. Побудова графу сусідського положення. Графи різних видів відношень. Практична робота №2: Використання методу графів при оцінці географічного положення.	Лекція, практич. робота №2.	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 9	5	4 тиждень навчання
Тема 5. Графічний метод. Особливості застосування методу. Вибір масштабу, шкал та форми графіків. Лінійні графіки. Крива Лоренца: застосування, техніка побудови та інтерпретація. Кількісні оціночні параметри. Трикутна діаграма. Загальне призначення, побудова та пояснення отриманих результатів. Зіркова діаграма. Застосування і техніка побудови. Номограми: клас задач і особливості розв'язання. Загальні відомості про центрографічні	Лекція, практич. робота №3.	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 9	5	5 тиждень навчання

методи. Практична робота №3: Побудова кривої Лоренца та її аналіз.				
Тема 6. Кластерний аналіз. Використання методу кластерного аналізу: перспективи і проблеми. Вибір змінних. Характеристика подібності та її міри. Поняття про природу кластерів та техніка їх отримання. Ієрархічний агломеративний спосіб. Визначення числа кластерів. Діамант Портера. Процедури Монте-Карло. Практична робота №4: Методики виділення регіональних спеціалізованих кластерів.	Лекція, практ. робота №4.	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 9	5	6 тиждень навчання
Тема 7. Метод аналізу динамічних рядів. Загальна характеристика методу. Співставність рівнів динамічного ряду. Узагальнюючі та індивідуальні характеристики. Середній абсолютний приріст, розрахунки і оцінка результатів. Середній темп зростання і середній темп приросту. Складові динамічного ряду: тенденція, періодичність (сезонність), випадковість.	Практ. робота №5.	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 9	5	7 тиждень навчання
Тема 8. Методи визначення спеціалізації регіонів. Зміст поняття «спеціалізація». Методологічні принципи і методичні підходи. Візуальний метод. Метод середньогалузевого відсотку. Метод середньозваженого рангу. Метод Уївера (індекс комбінування). Метод коефіцієнтів територіальної концентрації. Методика В.Айзарда. Практична робота №6: «Методики визначення спеціалізації. Методика Уївера».	Практ. робота №6	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 9	5	8 тиждень навчання

Тема 9. Регіональні дослідження зі школярами. Регіональні дослідження у шкільній програмі. Розробка практичних робіт на основі регіональних досліджень.	практ. робота №7.	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 9	2	9 тиждень навчання
7. Система оцінювання курсу				
Загальна система оцінювання курсу	максимально 50 балів студент отримує під час проведення практичних занять; ще 50 балів студент отримує за складання екзамену.			
Вимоги до письмової роботи	екзаменаційний білет містить 50 тестових завдань. Вага 1 питання – 1 бал.			
Практичні заняття	Кожне практичне/семінарське заняття оцінюється в 5 балів, 10 балів студент може отримати за оформлення і презентацію індивідуального завдання. Без захисту індивідуальної роботи студент не допускається до здачі екзамену. Повторна передача відбувається за умови, що студент набрав менше 25 балів за екзаменаційне тестування. Вага практичних занять - 80 % від оцінки допуску.			
Умови допуску до підсумкового контролю	Під час навчання на практичних заняттях отримати не менше 25 балів, а також, обов'язково захистити 2 індивідуальні роботи дослідницького характеру. Вага 2 індивідуальних робіт – 20% від оцінки допуску.			
8. Політика курсу				
<p>Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії.</p> <p>Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.</p> <p>Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час підготовки практичних завдань в процесі заняття. Забороняється добровільна передача інформації між студентами під час екзамену чи практичних робіт.</p> <p style="text-align: center;">Політика щодо академічної доброчесності</p> <p>Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної</p>				

добросовісності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної добросовісності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

<https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf>

Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Provedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-Universytetu-Im.-Vasyliia-Stefanyka.pdf>

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Кононенко О. Ю. Актуальні проблеми сталого розвитку: навчально-методичний посібник. – К.: ДП «Прінтсервіс», 2016. – 109 с.
2. Немець К. А., Немець Л. М. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу / Навчально-методичний посібник // К. А. Немець, Л. М. Немець. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. – 172 с.
3. Науково-практичний журнал «Регіональна економіка» // <http://re.gov.ua/>
4. Територіальні громади в умовах децентралізації: ризики та механізми розвитку: монографія / за ред. Кравціва В. С., Сторонянської І. З. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України, 2020. 531 с.

Допоміжна:

1. Атаманюк Я.Д. Географічні основи регіонального господарювання: навчально-методичний посібник.- Івано-Франківськ, 2018. - 80с.

2. Запотоцький С.П. Регіональна конкурентоспроможність: суспільногеографічні засади формування: Монографія. – К.: Бізнес Медіа Консалтинг, 2012. – 424 с.
3. Мезенцев К. В. Методи дослідження в суспільній географії: традиції і новації / К. В. Мезенцев // Економічна та соціальна географія. – 2013. – Вип. 1(66). – С. 31- 42.
4. Геренчук К.І. Польові географічні дослідження / К.І. Геренчук, Е.М. Раковська, О.Г. Топчієв. – К.: Вища школа, 1975. – 246 с.
5. Гродзинський М.Д. Методи геоекологічних досліджень. Навчальний посібник. / М.Д. Гродзинський, П.Г. Шищенко. – К.: Видав. центр “Київський університет”, 1999. – 243 с.
6. Колодійчук І. А. Формування територіально збалансованих систем управління відходами: регіональний вимір: монографія / ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України”. Львів, 2020. 524 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). URL: <http://ird.gov.ua/irdp/p20200003.pdf> (повний текст)
7. Приходченко Т.А. Методологія дослідження регіонального розвитку // Розвиток продуктивних сил і регіональна економіка, Випуск 16. 2017, с. 115-120
8. Шаблій О.І. Математичні методи в соціально-економічній географії / О.І. Шаблій. – Львів: Сіи, 1994. – 304 с.
9. Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України // <http://ird.gov.ua/index.php>
10. <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Викладач

Я.Д. Атаманюк